

Martin Jurčo, foto: dj

Trnavskí odborníci úspešne naštartovali v Keni niekoľko projektov

V oblasti vzdelávania a pomoci neexistujú hranice. Navyše, v súčasnosti sa stierajú i jazykové bariéry. Jeden z príkladov sme našli aj na Trnavskej univerzite, na tamojšej Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce. Ako jediná z verejných univerzít na Slovensku vyvíja iniciatívu aj v oblasti pomoci obyvateľom tretích krajín, predovšetkým na africkom kontinente. Vďaka týmto skúsenostiam vznikol na Trnavskej univerzite aj nový študijný odbor.

Na africkom kontinente pomáhajú trnavskí odborníci už 19 rokov. Vzdelávacie, zdravotné a osvetové projekty sa uskutočnili v Keni veľakrát, najmä v slumových oblastiach v Nairobi. Podarilo sa tam zriadiť dobrovoľnícke poradenské centrum pre HIV ale aj TBC, anti-malnutričné (výživové) aktivity pre podvyživené deti do piateho roku života, a prevádzkovali tam kliniku pre najchudobnejších. Podobne pracovali v Kambodži i Južnom Sudáne. Od roku 2010 presmerovali aktivity k pobrežiu do lokality Kwale, kde sa uskutočnili spomínané projekty. V rokoch 2011 – 2013 tam napríklad zriadili tri výživové centrá, vyškolili päťdesiat komunitných pracovníkov, zlepšil sa problém podvýživy a zabezpečili lepšiu dostupnosť zdravotnej starostlivosti.

Najnovšie odborní asistenti zo spomínanej fakulty pripravili vzdelávací tréning pre miestnych komunitných pracovníkov, zdravotné sestry a lekárov. „Cieľom bolo naučiť zdravotnícky personál ako rozpoznať príznaky infekčných ochorení nielen u pacientov prichádzajúcich do zdravotníckych stredísk, ale aj v odľahlých vidieckych komunitách. Na druhej strane bolo dôležité ich naučiť, aby vedeli rozpoznať stav epidémie, ako hneď vykonať dôležité opatrenia a postupovať aj preventívne,“ hovorí autorka vzdelávacieho tréningu Denisa Jakubcová. Sumár všetkých aktivít predstavuje 21 stredísk. V každom vyškolili jedného lekára, zdravotnú sestru a jedného aktivistu z radov domáceho obyvateľstva.

Významnou zložkou tréningu v spomínanej oblasti bolo zavedenie jednotného systému hlásenia výskytu infekčných ochorení vo všetkých zdravotníckych zariadeniach kraja

prostredníctvom tabletov. Úloha tohto systému spočívala v monitorovaní epidemiologickej situácie infekčných ochorení vo funkcii včasného varovania medzi jednotlivými krajinami. Tak sa dali získať aj informácie o zdraví kenskej populácie, a tak plánovať preventívne programy. „Po uplynutí šiestich mesiacov sme analyzovali úspešnosť tréningu. Skrátil sa časový interval hlásenia infekčných ochorení. Tým sa preventívne aktivity realizujú skôr a ich dopad je účinnejší. V jednom zo zdravotníckych zariadení sa podchytila začínajúca sa epidémia osýpok,“ uviedla Denisa Jakubcová, autorka vzdelávacieho tréningu. O tréning a systém hlásenia prejavili záujem ďalšie kraje.

Jedným z hlavných dôvodov ohrozenia zdravia obyvateľov v tomto regióne sú najmä infekčné ochorenia, dopravné úrazy, chronické i civilizačné ochorenia a u detí najmä zlá výživa. „Chceli by sme v rámci ďalšej časti projektu venovať dôraz parazitárnemu ochoreniu, ktoré postihuje najmä urogenitálny trakt. Toto ochorenie patrí medzi zanedbávané choroby, ktoré síce nespôsobia smrť pri nakazení, ale môžu nega-

tívne zmeniť kvalitu života. Kenská vláda sa týmto ochorením zaoberá a do roku 2020 ho chce eliminovať. Dávajú jednorazovo školopovinným deťom antiparazitárnu látku. To však nestačí, chcelo by to efektívne riešenie. Preto sme iniciovali aktivity laboratórnych zariadení vo vidieckych zdravotníckych zariadeniach. Sú to zariadenia prvého kontaktu a domáce obyvateľstvo má rešpekt pred jeho domácimi pracovníkmi. Do budúcnosti by sme ich chceli naučiť ako monitorovať a diagnostikovať toto ochorenie, monitorovať nakazené vodné plochy a tiež ísť aj formou prevencie,“ hovorí jedna z odborníčok Alžbeta Kaiglová.

Trnavský odborník Michal Rafajdus mapoval tému držania tela, postoja u tridsiatich domácich chlapcov v porovnaní s našimi športovo aktívnymi rovesníkmi (na fotografii). Kenskí chlapci, ktorí denne chodia pešo aj päť kilometrov, z tohto porovnania vyšli víťazne. U vzorky našich chlapcov sa ukázali v držaní tela rôzne problémy, a to aj napriek tomu, že trénujú a hrajú dorasteneckú ligu. Ako nám povedala ďalšia odborníčka z projektu Zuzana

Kráľová, nemali problém komunikovať s domácim obyvateľstvom. Mladí Keňania sa učia po anglicky už v základnej škole. Angličtina je totiž zjednocujúcim jazykom všetkých nárečí, ktorými hovoria tamojšie kmene. Častou spojkou medzi angličtinou a swahilčinou sú miestni aktivisti, aj keď terminológia komunikácie v lekárskej oblasti je medzinárodná. Aktivity odborníkov obohacujú aj študijné odbory Trnavskej uni-

verzity. Aj keď vychádzajú z tých existujúcich, ako sú sociálna práca, verejné zdravotníctvo, laboratórne a vyšetrovacie metódy v zdravotníctve, do budúcnosti by chceli v týchto aktivitách pokračovať. Do Kene sa chcú vrátiť už na jeseň. To, či sa plány podaria, závisí aj od finančných prostriedkov z grantov, i podpôr Slovak Aid-u prostredníctvom Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. „Pripravili sme aj spoluprácu kenských študentov

s trnavskými v rámci e-mailovej komunikácie. Rovnako prenášame naše skúsenosti do pedagogickej praxe, pracujeme so zozbieranými údajmi. Najnovšie sme v spolupráci s Pedagogickou fakultou spustili nový študijný program Vzdelávanie a zdravotníctvo v rozvojovej spolupráci. Pripravujeme profesionálov pre prácu so sociálne znevýhodnenými skupinami nielen na Slovensku, ale i v rozvojových krajinách,“ hovorí Zuzana Kráľová. ■

Martin Jurčo, foto: archív

Rozlúčka s lekárom Ivanom Stykom .....

Pochádzal z rodiny, ktorá si vo svojom rode niesla stigmú tragédie z čias vojnového slovenského štátu. Možno aj preto sa rozhodol, rovnako ako jeho otec a ďalší členovia rodiny, pre povolanie lekára. Lekár Ivan Styk (* 11. novembra 1947 Nové Zámky † 16. január 2017 Trnava) vnímal svoju prácu ako poslanie, čoho dôkazom sú jeho vďační pacienti, ktorí ho brali aj ako priateľa rodiny a skromného, obetavého človeka.

Ivan Styk pochádzal z rodiny lekára Kolomana Styka a Anny Stykovej. Jeho brat bol tiež lekárom, podobne aj jeho deti. Koloman Styk prežil Osvienčim a po vojnových útrapách sa rodina usadila na južnom Slovensku pri Šali. V roku 1950 ho ako obvodného lekára povolali z Vlčian do Trnavy. Mal zakladať ambulatnú zložku zdravotníctva vo vtedajšom trnavskom okrese. Prešiel viacerými funkciami. Bol riaditeľom polikliniky, neskôr veľkého Okresného ústavu národného zdravia v Trnave, napokon pôsobil ako vedúci odboru zdravotníctva na vtedajšom ONV v Trnave. „Otec bol pre môjho manžela veľkým životným vzorom pre jeho ľudskosť, organizačný talent, ale aj náročnosť, a bol aj jeho priateľom. Žiaľ, nedožil sa manželovej promócie, zomrel ešte pred šesťdesiatkou v marci a manžel promoval v septembri 1971,“ spomína manželka Viera Styková.

Po skončení Strednej všeobecnovzdelávacej školy v Trnave študoval Ivan Styk na Lekárskej fakulte UK v Bratislave interné lekárstvo, všeobecné lekárstvo, sociálne lekárstvo a organizáciu riadenia zdravotníctva. Najprv pôsobil ako sekundárny lekár na internom oddelení trnavskej nemocnice, od roku 1975 sa stal závodným

praktickým lekárom na rôznych miestach, v Jadrovej elektrárni Jaslovské Bohunice, Figare, Okresnom stavebnom podniku a ONV Trnava. Práve práca v prvej línii, ako sa hovorilo praktickým lekárom, ho naplňovala rovnako intenzívne ako práca vo funkciách.

Od roku 1983 pôsobil Ivan Styk vo vedení Okresného ústavu národného zdravia (OÚNZ) Trnava, neskôr Nemocnice s poliklinikou OÚNZ v Trnave. V období rokov 1984 – 1985 bol námestníkom riaditeľa pre liečebno-preventívnu starostlivosť OÚNZ v Trnave a od 1. januára 1986 bol riaditeľom OÚNZ v Trnave. Počas tohto obdobia sa (okrem dobudovania Polikliniky v Piešťanoch) dokončila výstavba rozsiahleho objektu Polikliniky Družba v hodnote 150 miliónov korún. Bola jednou z najväčších na Slovensku. Slávnostne ju otvorili 1. mája v roku 1989. Dokončením polikliniky, okrem polikliniky dospelých sa sústredila zdravotnícka starostlivosť z rôznych objektov po celej Trnave do novej budovy s rovnakým dôrazom na detskú časť tohto ambulatného zariadenia. V plánoch sa počítalo s rekonštrukciou pôvodnej budovy polikliniky na Kollárovej ulici s viacerými ambulanciami (klinickej onkológie, psychiatrickej, chirurgickej, reha-

bilitačnej a i.). Z mnohých plánov neskôr zišlo, napokon sa objekt prebudoval oveľa neskôr a dnes slúži Trnavskej univerzite. Ivan Styk bol jedným z tých, ktorí stáli pri myšlienke Závodného ústavu národného zdravia, ktorý mal slúžiť ako špecializované pracovisko regiónu jadrovej elektrárne. V rôznych funkciách pracoval až do roku 1990, odkedy pôsobil ako praktický lekár na trnavskej poliklinike. Od roku 1994 až do smrti prevádzkoval súkromnú prax lekára vo všeobecnej ambulancii pre dospelých. Dcéra Ivana Styka Natália (vydatá Herdová) už na lekárske povolanie nenadviazala, vyštudovala ekonómiu a vedie si účtovno-audítorskú kanceláriu. ■